

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere

Vastaus valtuustoaloitteeseen
20.3.2024

Aloite: Hyvinvointialueen on kehitettävä todelliset kustannukset huomioiva palvelujen hintalaskuri valtion kanssa käytävien tarveperusteisen hinnankorotusneuvottelujen sekä kilpailutuksen tueksi.

Hyvinvointialueen rahoitus perustuu tarveperusteisuuteen. Kuitenkaan valtiovarainministeriöllä tai sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole käytössään mitään tosiasiallista yksikköhintaista tietoa siitä, mitä mikin palvelu todellisuudessa maksaa. Hyvinvointialueuudistuksessa painotetaan lisäksi tiedolla johtamisen vahvistamista.

Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä ehdottaa, että hyvinvointialue valmistelee yhtenä ICT kehittämistoimena laskuria, joka kerää tietoa eri palvelujen todellisista yksikköhinnoista. Laskuriin tulee kyetä lisäämään talouden kannalta merkittävät tiedot, kuten inflaatio ja palkankorotukset. Yksikkökohtainen hinta voidaan kertoa palvelunkäyttäjien määrällä sekä lisätä siihen arvio palvelutarpeen kasvusta tai vähenemisestä.

Palvelujen yksikköhintatiedon saaminen on tärkeää arvioitaessa tulevien vuosien kustannuskehitystä sekä valmistellessa talousarviota. Tämän tiedon pohjalta neuvotteluja olisi helpompi käydä valtion kanssa tarvittavasta rahoituksesta palvelutarpeeseen vastaamiseksi.

Kehitettävä hintalaskuri toimisi myös kilpailutuksen apuna ja sen avulla voitaisiin nykyistä paremmin varautua ostopalvelujen hinnannousuun sekä vertailla palvelujen omantuotannon kustannuksia suhteessa ostopalveluihin.

Sirpa Pursiainen, KD valtuustoryhmän pj.

Riitta Kuismanen, Sari Tanus, Kauko Turunen

Vastaus aloitteeseen

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu koko maan tasolla edellisinä vuosina toteutuneisiin hyvinvointialueiden nettokustannuksiin, arvioituun kustannustason muutokseen (HVA-indeksi) sekä palvelutarpeen arvioituun muutokseen. Hyvinvointialueiden välillä koko maan rahoitus jaetaan pääsääntöisesti THL:n tuottamien tarvetekijöiden perusteella, ennustetun asukasmäärän perusteella sekä muutamien muiden jakoperusteiden mukaisesti. Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon yleiskatteisesta rahoituksesta suurin osa, noin 80 prosenttia, perustuu väestöjen arvioituun palvelujen tarpeeseen.

Rahoitus siis perustuu koko maan tasolla palveluiden tuottamisesta aiheutuneisiin toteutuneisiin todellisiin kustannuksiin, koska tiedot poimitaan hyvinvointialueiden tilinpäätöstiedoista. Kustannustason tulevat muutokset, inflaation vaikutukset sekä sovitut palkkaratkaisut huomioidaan rahoituksessa HVA-indeksillä. Kustannusarvioita ei lasketa yksittäisten palveluiden laskennallisten kustannusten mukaisesti alhaalta ylöspäin ja yksittäisten palveluiden kustannuksia summaamalla saatuja arvioituja kustannustasoja ei voida käyttää hyvinvointialueiden välisten rahoitusten jakoperusteena. Jos näin toimittaisiin, niin palveluihin enemmän rahaa käyttävät alueet saisivat enemmän rahoitusta ja sillä olisi kustannustehokkuuteen negatiivinen kannustevaikutus. Hyvinvointialueen saama rahoitus on siis ylätason käsitys siitä, että millaisella rahoitussummalla palveluiden tuottaminen on mahdollista ja jonka puitteissa palvelutuotanto tulee toteuttaa.

Jos yksittäinen hyvinvointialue pystyy tuottamaan palvelut laskennallista arviota halvemmalla, niin hyvinvointialue hyötyy siitä keräämällä ylijäämää, jota se voi puolestaan käyttää esimerkiksi investointeihinsa. Jos yksittäinen hyvinvointialue ei kykene tuottamaan palveluita arvioidulla rahoituksella, vaan kustannukset muodostuvat suuremmaksi, niin hyvinvointialue tekee alijäämää ja sillä on riski joutua arviointimenettelyyn.

Vaikka yksikkökustannuksilla ei ole suoraa vaikutusta rahoituksen kokonaismäärään, niin yksikköhintojen laskeminen on hyvinvointialueille kuitenkin tärkeää oman toiminnan kustannusten tunnistamisen vuoksi, kustannusten johtamisen vuoksi sekä erityisesti vertailtavuuden vuoksi. Kun yksikköhinnat ovat tiedossa, niin hyvinvointialue voi vertailla oman palvelutuotannon hintoja sekä ulkopuolisen palvelutuotannon hintoja ja tehdä näiden välillä valistuneita ratkaisuja oman palvelutuotannon ja ostopalveluiden välillä. Samoin vertailua voidaan tehdä myös muihin hyvinvointialueisiin, jolloin omaa kustannustasoa ja suoriutumista

voidaan analysoida muihin verrokkeihin ja lisätä sitä kautta myös omaa ymmärrystä toiminnastamme ja kyvykkyydestämme.

Pirkanmaan hyvinvointialueen yksikköhintojen laskeminen perustuu kustannuslaskentaan. Kustannuslaskentaa toteutetaan 2023 syksyllä kilpailutetulla kustannuslaskentajärjestelmällä, joka on otettu käyttöön kevään 2024 aikana ja myös ensimmäisiä pilottilaskentoja on jo tehty erikoissairaanhoidon, vastaanottopalveluiden sekä ikäihmisten asumispalveluiden osalta. Laskentaa laajennetaan syksyllä pilottilaskentoja laajemmin palvelulinjojen laskentakäyttöön. Tarkoituksena on suorittaa laskenta kattavasti koko Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluiden laajuisesti. Näin laajasti palveluiden kustannuslaskentaa ei kuitenkaan saada vuoden 2024 aikana vielä toteutettua. Haasteita on tällä hetkellä edelleen esimerkiksi suoritemäärien tuottamisessa ja raportoinnissa hyvinvointialueen laajuisesti johtuen laajasta järjestelmäkirjosta.

Osallistumme myös parhaillaan kansalliseen yksikkökustannusten laskennan pilottihankkeeseen, jossa hyvinvointialueille pyritään tuottamaan yhdenmukaiset suositukset laskennan tuottamiseen. Kansallisessa hankkeessa on omien suunnitelmiamme kanssa yhdenmukainen aikataulusuunnitelma eli ensimmäiset laskennat tehdään vuoden 2024 aikana ja laskentaa laajennetaan vuoden 2025 aikana siten, että vuoden 2025 lopussa olisi laskennat tehty laajasti palveluluokkakohtaisesti ja toimintatapa voitaisiin vakiinnuttaa kansallisesti vuoden 2026 aikana.

Oman tuotannon ja ostopalveluiden vertailussa on tärkeää tehdä laskenta yhdenmukaisesti. Molempien toimintatapojen osalta tulee tietää kyseisten palveluiden tuottamisen aiheuttamat kustannukset ja tuotetut suoritemäärät, joiden avulla päästään käsiksi yksikkökustannukseen yhden suoritteen tuottamisesta. Kustannusten osalta on hyvä tunnistaa myös sellaiset kustannukset, joita vertailussa tulee eliminoida pois laskennasta. Esimerkiksi vyörytyskustannuksissa on paljon sellaisia eriä, jotka eivät muutu sen mukaisesti tuotetaanko palvelu itse tai ostetaanko se ulkoa. Tällaiset kustannukset tulee pitää erillään vertailulaskennasta. Toisaalta taas osa kustannuksista liittyy vain jompaankumpaan tuotantotapaan, kuten oma esihenkilötyö tai palveluiden kilpailutuksesta aiheutuvat kustannukset ja tällöin ne on huomioitava mukaan ainoastaan kyseisen toimintatavan kustannuksiin.

Mikko Hannola, talouspalvelujohtaja.